

Flydende bofællesskaber

Projektbeskrivelse, 2020

Henrik Valeur og Esben Banke m.fl.

”Not everyone can afford a villa”

Formål

Hensigten med projektet er, at give de der lever ”på kanten” mulighed for selv at skabe deres egne bo- og samværsformer tilpasset en nøjsom og nomadisk levevis i harmoni med naturen, med lavt resourceforbrug og høj grad af genbrug, som kan være til inspiration for mange andre mennesker.

Vi ønsker at udvikle flydende bofællesskaber på en inddragende og improviserende måde, hvor det eksisterende Fredens Havn i Erdkehlgraven i København, fungerer som både inspiration og prototype.

Udfordringer

Forsåvidt som klimaudfordringerne er selvskabte skyldes de et stadigt accelererende ressource-forbrug, som gør, at stadig større landområder inddrages og stadig mere skov fældes, for at give plads til intensiv jorddyrkning og minedrift, transportanlæg og bosættelser, der både forstærker drivhus-effekten og reducerer de økologiske systemers naturlige resiliens.

Der er behov for at ændre den udbredte brug-og-smid-kultur, som driver forbruget, og det er derfor oplagt at spørge om man, for at imødekomme efterspørgslen efter flere boliger, og mere foranderlige og forskelligartede boformer, som følge af demografiske skift, varierende samlivsformer og omskiftelige livssituationer, men også for at fremme nye livsstile og adfærdsmønstre, kan genanvende det eksisterende boligbyggeri i stedet for at opføre nyt?

Desværre viser erfaringerne fra utallige forsøg gennem de seneste årtier, at dette er ganske vanskeligt, ikke mindst i forhold til moderne parcelhus- og etagebyggeri. Foruden den ringe kvalitet af dette byggeri er problemet den manglende fleksibilitet i de faste, fysiske strukturer, men også i planlægningen og lovgivningen.

Selv der, hvor fleksibiliteten har været forsøgt indtænkt, fungerer den

i realiteten ikke, fordi både bygningselementer og -metoder, men også krav og ønsker til byggeriet, ændrer sig på måder der ikke kan forudses. Den aktuelle virus-krise viser netop hvor vanskeligt det er at forberede sig, når man ikke ved hvad man skal forberede sig på. Det samme gælder klimaudfordringerne.

Erfaringer

Vores umættelige ressourceforbrug og den manglende fleksibilitet i måden vi indretter os, har sin baggrund i agerbrugets udvikling, som ikke bare gjorde os til fastboende jordbesiddere, men også gav os fornemmelsen af at kontrollere naturen. Et illustrativt eksempel på forskellen mellem nomadens og den fastboendes kultur, i relation til boformer, familiemønstre og klimaudfordringer, er inuitterne og nordboerne i Grønland under de seneste klimaforandringer, den lille istid.

Om vinteren levede inuitterne på bopladser langs kysten så de kunne jage på havet. I tørvehytterne boede mange voksne sammen, som legede mørkeleg og blandede gener. Om foråret blev de skind og stænger, der udgjorde taget på hytterne, taget ned og med ind i landet, hvor de blev anvendt som telte. Her levede hver familie for sig mens de jagede vildt og samlede bær. Om sommeren mødtes de til store stævner, hvor man aftalte hvem der skulle bo sammen i tørvehytterne den følgende vinter. I modsætning hertil levede de ”civiliserede” nordboere adskilt i traditionelle familiemønstre, i deres solide, individuelle stenhuse med husdyr og dyrkede marker omkring sig. Men da det blev koldere og markerne ikke længere gav nok afgrøder og husdyrene uddøde, kunne de ikke, som inuitterne, følge føden ud på havet eller ind i landet. De var bundet til deres stenhuse og måtte nøjes med den føde de kunne finde i nærheden af bygden. Dette gjorde deres diæt meget ensartet og kan have været årsagen til de forlod Grønland – eller på anden vis forsvandt. Nordboerne var dygtige til at udnytte forholdene det sted de slog sig ned, men forudsætningen var, at naturen opførte sig nogenlunde stabilt og

forudsigeligt. De evnede ikke, at forandre og tilpasse sig en vedvarende forværring af klimaet over flere generationer.

Nyere eksempler på nøjsomme og nomadiske livsformer er camping-, kolonihave- og sejlerlivet. Kan vi her finde inspiration til en ny boform, som modvirker brug-og-smid-væk-kulturen og samtidig gør det muligt, at skabe flere og mere fleksible boliger, uden at øge ressourceforbruget?

I Københavns Sydhavn findes der store kolonihaveområder, hvor folk engang boede ulovligt fordi de ikke havde råd til at bo i noget bedre, f.eks. det almennyttige etagebyggeri af mursten, med centralvarme og moderne toilet. Beboerne i kolonihaverne byggede selv deres boliger, med simple midler og fælles hjælp, og etablerede fælleshuse og dyremarker. Beboerne i de ”fine” murstens-byggerier, derimod, kunne ikke ændre deres omgivelser, så selvom disse var tegnet og opført med de bedste intentioner og faciliteter, er de siden henfaldet til en nutidig form for slum, mens det der engang blev opfattet som slum, nemlig kolonihaveområderne, nu fremstår som meget attraktive for mange andre end de oprindelige beboere. Ja, faktisk er problemet, at de er blevet så attraktive, og dermed dyre, at mange ikke har råd til at bo der og derfor henvises til de almennyttige boliger.

Forslag

Det flydende bofællesskab minder om kolonihaveforeningen, for så vidt som der er tale om små boliger i et stort fællesskab, skabt ved genbrug og med fælles hjælp. Men det er ikke en bolig på land så man kan ikke spekulere i jorden. Til gengæld kan man let flytte sig hvis man får lyst til andre naboer, på grund af arbejde eller andet.

Som camping- og sejlerlivet tilskynder det flydende bofællesskab til et liv i harmoni med hinanden og naturen, hvor man ikke samler mere end man har brug for og selv kan ”bære”. Den flydende bolig er, som campingvognen og sejlbåden, en hybrid af et transportmiddel og en bolig, og, som campingpladsen og bådehavnen, er det flydende

fællesskab midlertidigt, men her dog forpligtende.

Vi er inspirerede af Fredens Havn i Erdkehlgraven i København – et fællesskab af dagdrømmere og rodehoveder der ikke passer ind i et moderne samfund med faste og ensartede livs- og boformer.

Fredens Havn kan ses som prototype for en ny boform, der, fordi den er flydende, også er fleksibel, foranderlig og flytbar. Man kan forestille sig lignende bofællesskaber etableret mange steder langs danske kyster, i de større havnebyer og i yderområderne i det såkaldte ”Vandkantsdanmark”, som man vil kunne flytte rundt i mellem så der opstår nye forbindelser på tværs af landet. Men man vil også kunne flytte rundt indenfor det enkelte fællesskab og den enkelte bolig vil typisk bestå af flere mindre enheder, som der også kan flyttes rundt på: teenageren kan flytte hjemmefra, måske bare over til kæresten, i sit eget flydende værelse.

Det flydende bofællesskab adskiller sig således fra eksisterende husbådsmiljøer, hvor bådene er permanent forankrede, ofte på lige rækker, fordi de skal være tilkøbt offentlig kloak og vandforsyning. I den flydende bolig tømmer man multitoilettet en gang om måneden, i kompostbunken på land.

Her kan man, apropos virus, nemt være sammen og nemt være hver for sig, hurtigt samles og hurtigt spredes.

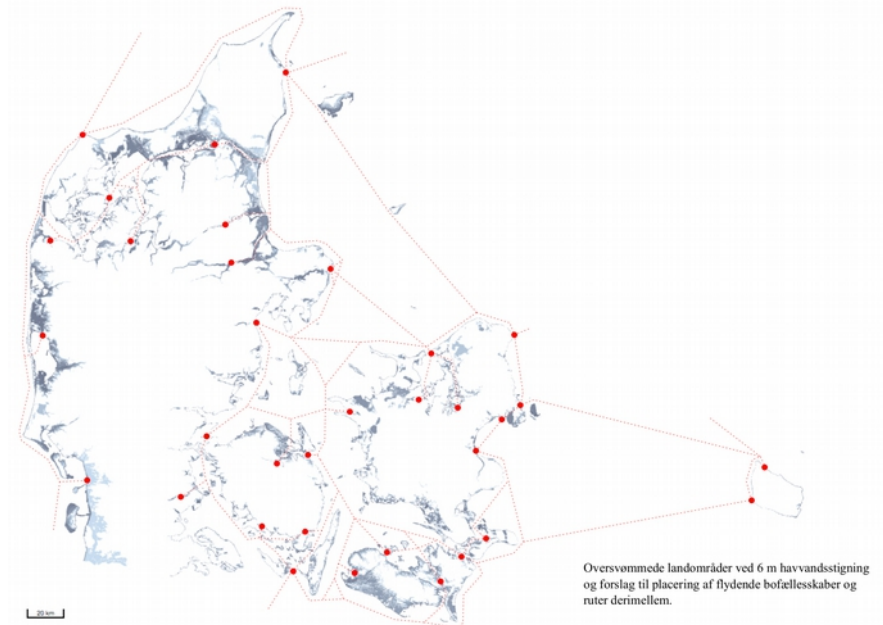
Udviklingen af denne nye boform må basere sig på improvisation og fortløbende læring, snarere end på planer og bestemmelser. Dette gælder både det tekniske og funktionelle niveau, hvor boligernes form og indhold må tilpasses skiftende vilkår og muligheder, men også det sociale og mentale niveau, idet det er den gensidige påvirkning og afhængighed, mellem skiftende beboere indbyrdes og mellem dem og deres omgivelser, forstået i bred forstand, som bestemmer udviklingen af fællesskabsstrukturer, adfærdsformer og livsstile.

Vi ønsker at være med til at udvikle denne boform sammen med de der er, eller risikerer at blive, hjemløse og andre, som lever, eller

gerne vil leve, med få økonomiske midler.

Det er en boform for ”os som er anderledes”, der, som kolonihaverne, på sigt også blive attraktiv for ”os som er almindelige”.

Måske er det flydende bofællesskab det 21. århundredes kolonihavehuse – på vand.

Litteratur

Valeur, H. *Regeringen har besluttet at fjerne eksperimentet Fredens Havn på Holmen - det er rigtig ærgerligt*. Politiken, 20 februar 2019: <https://politiken.dk/debat/kroniken/art7045225/Regeringen-har-besluttet-at-fjerne-eksperimentet-Fredens-Havn-på-Holmen-det-er-rigtig-ærgerligt>

Valeur, H. *Fredens Havn er et fristed som bør bevares*. Magasinet KBH, 12 juni 2020: <https://www.magasinetkbh.dk/opinion/fredens-havn>